

Open brief aan het college van B&W en alle raadsleden gemeente Doetinchem

cc. B&W gemeente Bronckhorst, Dorpsraad Keppel en Eldrik, Landgoed Keppel, Greentrust, de Gelderlander, Achterhoek Nieuws, Doetinchems Vizier, Contact Bronckhorst

Datum: 28 november 2023

Betreft: Uitstel besluitvorming Omgevingsvisie

Geachte burgemeester, wethouders en raadsleden van de gemeente Doetinchem,

Op 30 november 2023 bent u voornemens om de Omgevingsvisie voor de gemeente Doetinchem (de Omgevingsvisie) vast te stellen, tegelijk met de PlanMER Omgevingsvisie Doetinchem (PlanMER). In deze Omgevingsvisie staat één zoekgebied voor wind langs de Oude IJssel tussen Doetinchem en Keppel, voor minimaal 4 - maximaal 6 hoge windturbines.

Concreet vragen wij u om het besluit over deze Omgevingsvisie en PlanMER uit te stellen omdat het gevolgde proces niet voldoet aan de eisen van bestuurlijke zorgvuldigheid.

Onze juridische adviseurs hebben ons erop geattendeerd dat de besluitvorming rondom de Omgevingsvisie prematuur en mede daardoor niet zorgvuldig is geschied. Tevens hebben zij ons geadviseerd om uw gemeenteraad te informeren over de grote (financiële) risico's die hiermee gepaard gaan. Deze risico's betreffen mogelijk niet alleen de gemeente zelf maar zouden ook de raadsleden persoonlijk kunnen raken in hun bestuurdersaansprakelijkheid indien zij, gewaarschuwd en kennis hebbende van de risico's, desondanks een niet verantwoord besluit zouden nemen over deze Omgevingsvisie.

Ons standpunt, en daaruit voortvloeiend verzoek, is gebaseerd op de volgende observaties:

1. Onzorgvuldige PlanMER procedure
2. Gezondheidsrisico's zijn substantieel, maar worden nochtans niet meegewogen
3. Er is geen serieus onderzoek gedaan naar mogelijk bestaande alternatieven
4. De Klankbordgroep is gepasseerd, geen bewonersparticipatie
5. De RES is buiten het publieke besluitvormingsproces tot stand gekomen en vormt geen reden voor overhaaste besluitvorming

Wij lichten dit standpunt en de genoemde observaties hieronder graag nader toe.

1. Onzorgvuldige PlanMER procedure

Er zijn op dit moment (nog) geen geldige landelijke normen voor windturbines. Het proces om tot deze normen te komen loopt nog en tot 22 november konden hierop zienswijzen worden ingediend. Ook wij hebben een zienswijze ingediend welke als bijlage 1 bij deze brief is bijgevoegd. Naar verwachting zullen landelijke normen op zijn vroegst in het voorjaar 2024 van kracht worden, maar gelet op het gebrek aan maatschappelijk draagvlak en de gewijzigde landelijke politieke verhoudingen is het nog maar zeer de vraag of deze planning zal worden gehaald en tot welke normering uiteindelijk zal worden besloten.

Voorts is niet duidelijk of de Omgevingsvisie aansluit op de recent vastgestelde Omgevingsverordening van de Provincie Gelderland. Daarnaast is de planMER procedure van de provincie ook nog niet afgerond. Het is daarom nog volstrekt onduidelijk welke vanuit de provincie Gelderland te stellen kaders zullen zijn, waardoor er een reële kans is dat het PlanMER dat nu in

Doetinchem voorligt straks strijdig zal blijken te zijn met de provinciale MER nadat deze zal zijn vastgesteld.

Conclusie: Zonder de uitgangspunten van een geldig normenkader en een provinciaal planMER kan de gemeente Doetinchem geen goed onderbouwd PlanMER opstellen en zeker niet vaststellen.

2. Gezondheidsrisico's zijn substantieel, maar worden nochtans niet meegewogen

Dat windturbines schade voor de gezondheid van mens en milieu opleveren is inmiddels wel genoegzaam aangetoond. Deze gezondheidsschade ontstaat onder andere door de blootstelling aan, zowel hoorbaar als niet hoorbaar, infrason geluid en laagfrequente trillingen. Daarnaast levert de blootstelling aan schadelijke stoffen (zoals het kankerverwekkende Bisphenol A) een acuut gezondheidsrisico op. Zie hiervoor ook bijlage 1 bij onze zienswijze op de landelijke normering en tevens bijlage 2 specifiek over Bisphenol A. Voor het gebied Oude IJssel geldt dit in sterk verhoogde mate omdat Bisphenol A zich juist via het water verspreid en er in dit gebied, zowel aan de kant van Doetinchem, als aan die van Bronckhorst, veel mensen wonen en het water van de Oude IJssel mogelijk gebruikt wordt voor de drinkwatervoorziening en waardoor tevens het dierlijk leven in dit gebied wordt geschaad.

Conclusie: De gezondheidsrisico's voor mens en milieu zijn in dit gebied onverantwoord hoog en worden niet afdoende meegewogen.

3. Er is geen serieus onderzoek gedaan naar mogelijk bestaande alternatieven

Hoewel in een eerder stadium meerdere zoekgebieden in beeld zijn geweest voor de plaatsing van (hoge) windturbines zijn deze om, niet alleen voor ons, maar wellicht ook voor de raad, onduidelijke redenen nu niet opgenomen in de Omgevingsvisie. Het lijkt op een bedenkelijk weinig serieuze inspanning om met slechts de aanwijzing van één plaatsingsgebied invulling te geven aan de in het kader van de RES Achterhoek van gemeentewege gedane toezeggingen. Immers in het geval dat dit plaatsingsgebied zou afvallen, heeft de gemeente alsdan géén alternatieven die ook en mogelijk zelfs beter geschikt zouden zijn en staat zij met lege handen richting RES.

Belangrijker is echter, dat (bestaande) alternatieven voor de energie-opwek zonder windturbines niet zijn meegenomen in de gepleegde afwegingen. Juist op dit vlak gaat de innovatie erg snel en zullen nieuwe technologieën alternatieven gaan bieden. Zie bijlage 3 bij dit schrijven. Deze vooruitgang in techniek pleit er nadrukkelijk voor om meer tijd te nemen teneinde een weloverwogen keuze te kunnen maken welke technologie, mede gezien de netcongestie, voor Doetinchem de beste aanvulling zal zijn in de energiemix.

Tenslotte hebben wij moeten constateren dat de bewoners in of nabij het voorgenomen plaatsingsgebied bij het afwegen van alternatieven op geen enkele wijze werden geconsulteerd of dienaangaand anderszins werden betrokken, terwijl dit onderwerp ongetwijfeld toch een enorme invloed zal hebben op hun toekomstige leefomgeving en niet minder op hun gezondheid.

Conclusie: Stel een omgevingsvisie niet eerder vast dan nadat alle alternatieven zorgvuldig zijn gewogen en in kaart zijn gebracht door middel van een eerlijk transparant proces met bewonersparticipatie.

4. De Klankbordgroep is gepasseerd; geen bewonersparticipatie

Het was een voorwaarde van uw gemeente dat er een Klankbordgroep zou worden ingesteld voor het Windpark Doetinchem. Greentrust heeft het initiatief genomen voor deze Klankbordgroep en deze is nog volop bezig met het formuleren van haar advies. Door dit advies niet af te wachten en nu reeds in de Omgevingsvisie en het PlanMER dit gebied als enige plaatsingsgebied aan te wijzen wordt deze, specifiek hiervoor in het leven is geroepen Klankbordgroep op een flagrante wijze gepasseerd, buiten spel gezet en door u volstrekt niet serieus genomen. Ook is er anderszins geen sprake geweest van enige vorm van bewonersparticipatie dan wel van een actieve communicatie of informatie over dit voor de betrokken bewoners zeer ingrijpende voorgenomen besluit. De inwoners van Laag-Keppel, die naar alle waarschijnlijkheid binnen de straal van een mogelijke normering van windturbines wonen en waarvan de bebouwing dicht bij de geplande bouwlocaties staat dan de bebouwing van Doetinchem, zijn tot op de dag van vandaag op geen enkele wijze geïnformeerd over mogelijke plannen. U volgt hierin niet de door uzelf geïnitieerde procesgang en komt daarmee de aan inwoners gedane toezeggingen niet na. De niet geïnformeerde inwoners worden “er in gerommeld” en, wanneer deze Omgevingsvisie nu reeds door u zou worden vastgesteld, straks voor een voldongen feit gesteld. Dit proces is naar de inwoners toe ronduit ongelooftwaardig en komt, naar onze mening, neer op een voor een bestuursorgaan onbetamelijk handelen, hetgeen stellig in strijd is met het algemeen beginsel van behoorlijk bestuur, dat u de plicht oplegt van een zorgvuldig handelen bij de uitvoering van uw bestuurstaak, en daarmee in strijd is met het Zorgvuldigheidsbeginsel.

Conclusie: Pas na het advies van o.a. de Klankbordgroep kan een weloverwogen besluit genomen worden over de Omgevingsvisie.

5. De RES is buiten het publieke besluitvormingsproces tot stand gekomen en vormt geen reden voor overhaaste besluitvorming

Het RES-bod (Regionale Energie Strategie) is een inspannings- en geen resultaatsverplichting. Landelijk is er sprake van een overbieding van 60% ten opzichte van de landelijke doelstelling. Daarom is er ruimte voor een lager bod in de RES 2.0. Zie bijlage 4. Politiek is er steeds minder draagvlak voor wind op land, al zeker na de uitslag van de recent gehouden landelijke verkiezingen. Er is daarom geen enkele reden om tot een overhaaste, onomkeerbare, besluitvorming te komen. Rondom het onderwerp Duurzaamheid/ Energietransitie is de RES leidend in de Omgevingsvisie voor nieuwe initiatieven: er is één zoekgebied voor wind langs de Oude IJssel tussen Doetinchem en Keppel, voor minimaal 4 - maximaal 6 hoge, windturbines. Hiermee draagt de gemeente bij aan de RES door in principe medewerking te verlenen aan een beoogd windpark. De totstandkoming van de RES heeft echter in dat verband volledig buiten het reguliere, publieke besluitvormingsproces met bijbehorende inspraakmogelijkheden plaatsgevonden. Vervolgens wordt deze RES door Doetinchem integraal opgenomen in haar PlanMER. Van enige zorgvuldigheid in de afweging om te komen tot onder andere het zoekgebied lijkt geen sprake, de inwoners worden er buiten gehouden en niet geïnformeerd.

Conclusie: Het proces van de totstandkoming van het PlanMER en RES is niet zorgvuldig gevolgd en daardoor zal er geen zorgvuldig besluit genomen kunnen worden.

Ten slotte:

De huidige Omgevingsvisie leidt ertoe dat u als gemeente op grond van een onzorgvuldig proces de deur openzet voor een initiatiefnemer om een vergunningsaanvraag voor de plaatsing van hoge windturbines in te dienen. Daarmee lopen niet alleen de inwoners onacceptabele gezondheidsrisico's, maar loopt ook de gemeente zelf een zeer groot financieel risico. De kans dat in het voorgenomen plaatsingsgebied daadwerkelijk hoge windturbines geplaatst zullen kunnen worden is met name vanuit de voortschrijdende inzichten over de gezondheidsrisico's en het veranderende politieke sentiment naar onze mening steeds minder waarschijnlijk geworden.

Bij het materialiseren van deze risico's zullen de (financiële) gevolgen voor de initiatiefnemers (o.a. claims inzake de derving van inkomsten, claims voor gemaakte kosten, opbrengstenderving, etc.) en verdere financiële eisen van individuele omwonenden/samenleving (gezondheidsschade, daling woningwaarde, milieuschade, schade aan natuur, etc.) volledig bij de gemeente komen te liggen. Dit dossier is wat dat betreft vergelijkbaar met het PFAS- en PFOS-dossier.

Als B&W en gemeenteraad kunt u, alleen al door dit schrijven en al hetgeen onder andere door ons in de loop der jaren 2020, 2021 en 2022 schriftelijk is ingebracht, zich er in ieder geval achteraf niet op beroepen dat u niet wist, dat deze grote (gezondheids)risico's bestaan, in het geval u achteraf aansprakelijk zult worden gesteld en er schadevergoeding(en) zal/zullen worden geclaimd. Tegelijk zien we vanuit Europa ook de ontwikkeling dat bestaande richtlijnen en wetgeving op het gebied van bestuurders-aansprakelijkheid voor milieudelicten worden aangescherpt.

Dit alles overziende, vragen wij u daarom dan ook met klem om het besluit over deze Omgevingsvisie en PlanMER tot nader order uit te stellen.

Ter overweging

Wij geven u uit een goed bedoeld en wel te begrijpen eigenbelang in overweging om de stemming over de Omgevingsvisie openbaar en hoofdelijk te laten plaatsvinden. Met een hoofdelijke stemming is duidelijk wie in de toekomst mogelijk persoonlijk aansprakelijk kan worden gesteld en wie niet. Zonder een hoofdelijke stemming is, zowel de raad als collectief, als ook ieder individueel lid van dit gremium, persoonlijk aansprakelijk. Daarbij is het wellicht goed om u er bij deze gelegenheid reeds op te wijzen dat het als geenszins denkbeeldig te verwaarlozen risico bestaat dat uw bestuurlijke aansprakelijkheidsverzekering niet zal uitkeren in die gevallen waarin bestuurders vooraf op de hoogte waren, of redelijkerwijs hadden kunnen/moeten zijn, van de risico's en daar in hun besluitvorming niet naar hebben gehandeld.

Stichting Tegenwind Keppel en Eldrik
Klankbordgroep Windpark Doetinchem
Tegenwind Oude IJssel

Hoogachtend,
voor deze,

mr. H.J. Minkhorst

(juris consultis)

Bijlagen:

1. Zienswijze Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor het planMER nationale windturbinebepalingen leefomgeving.
2. Wordt Bisfenol A de PFOS van de windenergie?
3. NPRES & RES(SEN) evalueren en herinrichten. Klimaat- en energiedoelen beheersbaar hindervrij realiseren
4. Fair share RES regio Achterhoek al bereikt